

KĖLIMO KRANŲ NUOLATINĖS PRIEŽIŪROS KONTROLĖS METODINĖS REKOMENDACIJOS

Kėlimo kranai dažniausiai naudojami statybų sektoriuje, kranai krautuvai gana plačiai naudojami ir kitose veiklose, pvz., miško ruošos darbuose, pervežant krovinius ir pan. Šių įrenginių naudojimas yra susijęs su nemažais pavojais, kaip antai: krovinių kritimas iš aukščio, įrenginių virtimas ar jų dalių lūžimas ir kritimas, žmonių sužalojimas judančiu kroviniu ar įrenginiu. Taigi, įvykus panašiam nelaimingam atsitikimui darbe gali būti padaryta didelė žala darbuotojams ir turtui. Labai svarbu, kad šie įrenginiai būtų tinkamai prižiūrimi ir palaikoma tinkama techninė būklė visą jų naudojimo laikotarpį, būtų paisoma saugos reikalavimų juos prižiūrint ir naudojant.

Igaliotų įstaigų prižiūrimų ir valstybės registre registruojamų potencialiai pavojingų įrenginių (nurodant jų parametrus) 8 grupei „Kėlimo įrenginiai ir jų įranga“ priskiriami šių parametrų Mašininės pavaros kėlimo kranai ir jų įranga (8.1 kategorija):

1. 5 tonų ir didesnės keliamosios galios tiltinio, kabelinio tipo kranai, gembiniai kranai bei kranai rietuvai nepriklausomai nuo valdymo būdo ir jų įranga;
2. mažesnės kaip 5 tonų keliamosios galios tiltinio, kabelinio tipo kranai, gembiniai kranai bei kranai rietuvai su valdymo kabina ir jų įranga;
3. didesnės kaip 1 tonos keliamosios galios strėlinio tipo kranai su įrengtais strėlės siekio keitimo ir / arba posūkio mechanizmais ir jų įranga.

Metodinės rekomendacijos skirtos atliekant kėlimo kranų savininkų ar (ir) paslaugas teikiančių licencijuotų kėlimo įrenginių nuolatinės priežiūros įmonių vykdomos nuolatinės priežiūros kontrolę.

Nuomojamų kėlimo kranų, kranų krautuvų užtikrinant jų saugų naudojimą, kontrolė

Kėlimo kranai labai dažnai nuomojami. Pagal kėlimo kranų naudojimo taisykles, nuomos faktas turi būti įformintas nuomos ar panaudos sutartimi. Reikia atkreipti dėmesį, ar nuoma yra trumpalaikė, ar ilgalaikė. Teisės aktuose nėra nustatyti trumpalaikės ar ilgalaikės nuomos trukmės periodai, bet jie gali turėti didelės įtakos įrenginio nuolatinei priežiūrai, todėl tai turi atitinkamai atsispindėti sutarties sąlygose.

Krano nuomos sutartyje turėtų būti nustatyta ar nurodyta:

- nuomos trukmė;
- savininko ir nuomininko pareigos bei atsakomybė dėl:
 - personalo (operatoriaus, priežiūros meistro, darbų vadovo) skyrimo;
 - nuolatinės priežiūros;
 - saugaus naudojimo nuomos periodu.
- naudojimo dokumentų (naudojimo bei priežiūros instrukcijų, priežiūros (pamainų) žurnalo ar kranų paso, techninių dokumentų, schemų) pateikimo faktas, atsižvelgiant į nuomos trukmę ir sąlygas.

Reikia atkreipti dėmesį, kad pagal Potencialiai pavojingų įrenginių priežiūros įstatymo 11 straipsnio 1 dalies 2 punkto nuostatas už išnuomoto (suteikto naudotis) kranų techninę būklę ir saugų jo naudojimą atsako savininkas, jei kitaip nenumatyta nuomos (panaudos) sutartyje.

Kranų nuolatinės priežiūros kontrolė

Krano nuolatinę priežiūrą gali atlikti pats įrenginio savininkas arba šiam tikslui samdyti paslaugas teikiančią licencijuotą kranų nuolatinės priežiūros įmonę.

Tikrinant kranų nuolatinės priežiūros tvarką tuo atveju, kai kranų nuolatinę priežiūrą atlieka licencijuota įmonė, tikslinga atkreipti dėmesį į savininko ir licencijuotos įmonės sutartį ir išsiaiškinti, kurios funkcijos yra perduotos licencijuotai įmonei ir kokia šalių atsakomybė. Pagal kranų naudojimo

taisykles, įrenginio savininkas arba samdoma paslaugas teikianti licencijuota nuolatinės įrenginių priežiūros įmonė privalo nustatyti kranų ir jų kėlimo reikmenų nuolatinės priežiūros bei remonto tvarką įmonėje. Kranų nuolatinės priežiūros tvarkoje turėtų atsispindėti:

- darbuotojų, naudojančių įrenginius (operatorių - kranininkų), paskyrimas;
- priežiūros meistro skyrimas;
- darbuotojų, atliekančių įrenginių tikrinimus bei remontą, paskyrimas;
- darbuotojų, atliekančių kranų nuolatinę priežiūrą, mokymas bei kvalifikacijos kėlimas.

Naudojimo ir priežiūros dokumentų tvarkymo kontrolė

Krano priežiūros ir pamainų žurnalas ar kranas pasas gali būti pateikiamas gamintojo naudojimo dokumentų byloje kartu su kranas naudojimo ir priežiūros instrukcijomis ir gali būti neatskiriama jų dalis arba pateikiamas gamintojo kaip atskiras dokumentas. Jei kranas priežiūros ir pamainų žurnalo gamintojas nepateikė, šį žurnalą parengia kranas savininkas. Kranas naudojimo instrukcijos turi būti lietuvių kalba. Kėlimo kranų naudojimo taisyklėse numatyta prievolė kranas savininkui pildyti kranas priežiūros žurnalą. Priežiūros žurnalą pildo įrenginių priežiūros meistras, atsakingas už jų techninę priežiūrą. Priežiūros žurnale turėtų būti ši informacija:

- įrenginio rekvizitai (pavadinimas, tipas, gamyklinis ar serijos numeris);
- įrenginio savininko rekvizitai;
- priežiūros meistro pavardė ir paskyrimo data;
- įgaliotų įstaigų atliktų techninės būklės tikrinimų datos ir išvados;
- priežiūros meistro ar kito darbuotojo atliktų kranas bei jo kėlimo reikmenų tikrinimų datos ir išvados;
- įvykusių ar nustatytų gedimų trumpas aprašymas;
- atliktų remontų trumpas aprašymas, pakeistų dalių bei mazgų pavadinimai ar tipai.

Kranas techninės būklės tikrinimo kontrolė

Vizualiai vertinant, ar kranas yra tinkamas naudoti, reikėtų atkreipti dėmesį:

- ar kranas atrodo tvarkingai: nėra surūdijęs, aplamdytas, ar nėra nuplėštos atskiros jo dalys, ar nenusitrynę gamykliniai užrašai ar ženklai – ypač ant valdymo priemonių;
- ar kranas paženklintas tinkamai, ar yra nurodyta: tipas (markė), registracijos PPI valstybės registre numeris, keliamoji galia, atliktos ir būsimos techninės būklės tikrinimo datos, apkrovų diagramos, nuoroda, kad gali būti keliami žmonės (jeigu tai numatyta kranas naudojimo dokumentuose);
- ar nėra krovinius keliančių dalių (kranas strėlių, lynų bei jų galinių įtaisų) akivaizdžių įtrūkimų bei deformacijų;
- ar tvarkingi ir funkcionalūs kranas paleidimo bei patekimo į kranas kabiną užraktai, kad kranas negalėtų pasinaudoti neįgaliečių asmenys;
- ar veikia kranas stabdymo bei krovinio kėlimo galiniai įtaisai (ribotuvai);
- ar stacionarus kranas pastatytas tinkamai – pagal projektą ir gamintojo pateiktus reikalavimus;
- ar mobilus kranas aprūpintas pagalbiniais padėklais jo atramoms pastatyti;
- ar su kranais naudojami tinkami, gamintojo numatyti kėlimo reikmenys ir ar kėlimo reikmenys saugomi tinkamai.

Jeigu su kranais naudojami savo reikmėms pagaminti kėlimo reikmenys, būtina įsitikinti, ar jie buvo suprojektuoti ir pagaminti laikantis techninio reglamento „Mašinų sauga“ reikalavimų – turi būti paženklinti CE ženklu ir privalo turėti atitikties deklaraciją.

Kranų naudojimo atitikties teisės aktų reikalavimams kontrolė

Kontroliuojant kranų naudojimo atitiktį teisės aktų reikalavimams tikslinga patikrinti:

- ar paskirti, apmokyti ir atestuoti kranų priežiūros meistrai, kranininkai, darbų vadovai;
- ar stropuotojai bei remonto personalas yra atitinkamai apmokyti darbdavio nustatyta tvarka ir supažindinti su kranas naudojimo instrukcijomis bei darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijomis, ar su kranas dirbantys ir jo nuolatinę priežiūrą atliekantys darbuotojai yra pasitikrinę sveikatą ir yra tinkami šiam darbui;

- ar kranai pastatyti tinkamai laikantis gamintojo nurodymų bei saugių atstumų iki statinių, statinio konstrukcijų, iškasų, komunikacijų, inžinerinių tinklų bei atsižvelgiant į grunto ar pagrindo ant kurio yra pastatyti savybes;
- ar kranų veikimo pavojinga zona yra aptverta ir / ar pažymėta atitinkamais saugos ženklais;
- ar numatytos, kai būtina, keliamų krovinių stropavimo schemas, sandėliavimo vieta ir jų išdėstymo būdas, ar yra būtinos pagalbinės priemonės – padėklai, tarpinės, atramos ir pan.
- ar yra nustatyta kranų veikimo ar krovinių pernešimo zona ir tvarka, kai greta dirba daugiau nei vienas kranas, ar kroviniai gali būti pernešami virš ar šalia zonų, kuriose dirba ar yra žmonės;
- ar yra nustatytos atitinkamos ryšio arba signalizavimo priemonės, kai kranininkas nemato keliamo krovinių padėjimo vietos bei viso jo judėjimo kelio;
- ar numatytos ir įrengtos apsaugos nuo krentančių daiktų kranui dirbant gyvenamosiose vietovėse bei miestuose, kai šalia kranų veikimo zonos yra pėsčiųjų judėjimo takai.

Parengė

Valstybinės darbo inspekcijos

Techninės saugos skyrius